C/2024/6821

29.11.2024

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 21ης Οκτωβρίου 2024

σχετικά με την οικονομική και δημοσιονομική πολιτική, την πολιτική απασχόλησης και τη διαρθρωτική πολιτική της Λετονίας

(C/2024/6821)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 ([1]) του Συμβουλίου και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([2]), με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας («μηχανισμός»), άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο μηχανισμός παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, η οποία συνεπάγεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την Ένωση. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, ο μηχανισμός συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη και στην υλοποίηση βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, ιδίως μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και για να καταστούν οι οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές.. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της Ένωσης και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

(2) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([3]) («κανονισμός REPowerEU»), ο οποίος εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της Ένωσης από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν θα βοηθήσει να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της Ένωσης, ενώ παράλληλα θα αυξήσει την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Η Λετονία πρόσθεσε ένα νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στο οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU.

([1]) ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([3]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Στις 16 Μαρτίου 2023 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ: προοπτικές μετά το 2030», με σκοπό την τεκμηρίωση των αποφάσεων πολιτικής και τη δημιουργία των συνθηκών-πλαισίου για την ενίσχυση της ανάπτυξης. Η ανακοίνωση πλαισιώνει την ανταγωνιστικότητα με βάση εννέα αλληλοενισχυόμενους κινητήριους μοχλούς. Μεταξύ αυτών των κινητήριων μοχλών, η πρόσβαση σε ιδιωτικά κεφάλαια, η έρευνα και η καινοτομία, η εκπαίδευση και οι δεξιότητες καθώς και μια λειτουργική ενιαία αγορά αναδεικνύονται ως πρωταρχικές προτεραιότητες πολιτικής για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ώστε να αντιμετωπιστούν οι σημερινές προκλήσεις παραγωγικότητας και να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και των κρατών μελών της. Στις 14 Φεβρουαρίου 2024 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα 2024». Η εν λόγω ανακοίνωση αναλύει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, παρακολουθώντας τις ετήσιες εξελίξεις βάσει των εννέα κινητήριων μοχλών ανταγωνιστικότητας που έχουν καθοριστεί.

(4) Στις 21 Νοεμβρίου 2023 η Επιτροπή ενέκρινε την ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2024, σηματοδοτώντας την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2024. Στις 22 Μαρτίου 2024 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τις προτεραιότητες της ετήσιας έρευνας για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2024, οι οποίες επικεντρώνονται στις τέσσερις παραμέτρους της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Στις 21 Νοεμβρίου 2023, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([4]), η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2024, στην οποία η Λετονία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών που μπορεί να αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν ανισορροπίες και για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή ενέκρινε γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2024 της Λετονίας. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ και πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ ([5]) («σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ») στις 12 Απριλίου 2024 και την Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση στις 11 Μαρτίου 2024.

(5) Στις 30 Απριλίου 2024 τέθηκε σε ισχύ το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της Ένωσης. Το πλαίσιο περιλαμβάνει τον νέο κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία, τον τροποποιημένο κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου ([6]) για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, καθώς και την τροποποιημένη οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου ([7]) σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών. Οι στόχοι του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης είναι η προώθηση υγιών και βιώσιμων δημόσιων οικονομικών, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και ανθεκτικότητας μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων και η πρόληψη των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης προωθεί επίσης την ανάληψη ιδίας ευθύνης σε εθνικό επίπεδο και επικεντρώνεται περισσότερο σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος πρέπει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Ένα εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο περιλαμβάνει τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις ενός κράτους μέλους και καλύπτει χρονικό ορίζοντα προγραμματισμού τεσσάρων ή πέντε ετών, ανάλογα με την κανονική διάρκεια της εθνικής κοινοβουλευτικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών ([8]) στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς της Συνθήκης του 3 % του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που περιγράφονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί έως και τρία έτη. Προκειμένου να στηρίξει την κατάρτιση των εν λόγω εθνικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων, η Επιτροπή δημοσίευσε στις 21 Ιουνίου 2024 καθοδήγηση σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν τα κράτη μέλη στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδιά τους και στις ετήσιες εκθέσεις προόδου τους. Σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 36 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, η Επιτροπή διαβίβασε στα κράτη μέλη πορείες αναφοράς και τεχνικές πληροφορίες, ανάλογα με την περίπτωση. Τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλουν τα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδιά τους έως τις 20 Σεπτεμβρίου 2024, εκτός εάν το κράτος μέλος και η Επιτροπή συμφωνήσουν να παρατείνουν την προθεσμία για εύλογο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με τα εθνικά νομικά τους πλαίσια, τα

([4]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Σύσταση του Συμβουλίου (ΕΕ) της 12ης Απριλίου 2024 σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΕΕ C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263: «Καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους, ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

κράτη μέλη μπορούν να συζητούν τα προσχέδια μεσοπρόθεσμων σχεδίων τους με τα εθνικά τους κοινοβούλια, να ζητούν από τα ανεξάρτητα δημοσιονομικά όργανα να εκδώσουν γνώμη και να διεξάγουν διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς.

(6) Το 2024 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο εξακολουθεί να εξελίσσεται σύμφωνα με την εφαρμογή του μηχανισμού. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις των ετών 2019, 2020, 2022 και 2023 διατηρούν εξίσου τη σημασία τους για τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που έχουν αναθεωρηθεί, επικαιροποιηθεί ή τροποποιηθεί σύμφωνα με τα άρθρα 14, 18 και 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(7) Στις 30 Απριλίου 2021 η Λετονία υπέβαλε στην Επιτροπή το οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης που καθορίζονται στο παράρτημα V του εν λόγω κανονισμού. Στις 13 Ιουλίου 2021 το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική απόφασή του σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λετονίας ([9]), η οποία τροποποιήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2023 δυνάμει του άρθρου 18 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 με σκοπό να επικαιροποιηθεί η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, καθώς και να συμπεριληφθεί το κεφάλαιο για το REPowerEU ([10]). Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από την έκδοση απόφασης της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, που δηλώνει ότι η Λετονία έχει εκπληρώσει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική εκπλήρωση προϋποθέτει ότι η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων δεν έχει αναιρεθεί.

(8) Στις 14 Μαΐου 2024 η Λετονία υπέβαλε το οικείο εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2024 και στις 30 Απριλίου 2024 το οικείο πρόγραμμα σταθερότητας 2024, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου ([11]).

(9) Στις 19 Ιουνίου 2024 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2024 για τη Λετονία. Αξιολόγησε την πρόοδο της Λετονίας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο μεταξύ 2019 και 2023 και προέβη σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λετονίας. Με βάση την εν λόγω ανάλυση, η έκθεση χώρας εντόπισε κενά όσον αφορά τις προκλήσεις που δεν περιλαμβάνονται, ή περιλαμβάνονται μόνο εν μέρει, στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και νέες και αναδυόμενες προκλήσεις. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Λετονίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(10) Σύμφωνα με στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της Λετονίας μειώθηκε από 4,6 % του ΑΕΠ το 2022 σε 2,2 % το 2023, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε από 41,8 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2022 σε 43,6 % στα τέλη του 2023.

(11) Στις 12 Ιουλίου 2022 το Συμβούλιο συνέστησε ([12]) στη Λετονία να λάβει μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει το 2023 ότι η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών συνάδει με έναν συνολικά ουδέτερο προσανατολισμό δημοσιονομικής πολιτικής ([13]), λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχιζόμενη προσωρινή και στοχευμένη στήριξη προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας και προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία. Συνέστησε στη Λετονία να βρίσκεται σε ετοιμότητα για να προσαρμόσει τις τρέχουσες δαπάνες στην εξελισσόμενη κατάσταση. Το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στη Λετονία να επεκτείνει τις δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοβουλία REPowerEU, μεταξύ άλλων κάνοντας χρήση του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, το 2023 ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ([14]) ήταν επεκτατικός, κατά 0,5 % του ΑΕΠ, σε περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού. Το 2023 η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών

([9]) ST 10157/21 INIT· ST 10157 ADD 1.

([10]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης της 13ης Ιουλίου 2021, σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λετονίας (ST 15569/23· ST 15569/23 ADD 1).

([11]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών (ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

([12]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2022, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2022 της Λετονίας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2022 της Λετονίας (ΕΕ C 334 της 1.9.2022, σ. 112).

([13]) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής, η μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού προϊόντος της Λετονίας το 2023, που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του δημοσιονομικού προσανατολισμού, εκτιμάται σε 7,6 % σε ονομαστικούς όρους, με βάση τον 10ετή μέσο πραγματικό ρυθμό δυνητικής ανάπτυξης και τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ για το 2023.

([14]) Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων (και εξαιρουμένων των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με την κρίση της νόσου COVID-19) και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται από μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό και άλλα ταμεία της Ένωσης.

(εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) είχε επεκτατική συμβολή ύψους 1,1 % του ΑΕΠ στον δημοσιονομικό προσανατολισμό. Αυτό περιλαμβάνει τη μείωση κατά 0,4 % του ΑΕΠ του κόστους των στοχευμένων μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας. Ως εκ τούτου, η επεκτατική συμβολή των εθνικά χρηματοδοτούμενων καθαρών πρωτογενών τρεχουσών δαπανών το 2023 δεν οφειλόταν στη στοχευμένη στήριξη έκτακτης ανάγκης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας. Η επεκτατική αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) οφειλόταν στις αυξήσεις των μισθών του δημόσιου τομέα και των κοινωνικών παροχών. Συνολικά, η προβλεπόμενη αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών το 2023 δεν ήταν σύμφωνη με τη σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 2022. Οι δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις βάσει του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης ανήλθαν στο 1,5 % του ΑΕΠ το 2023. Οι εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις ανήλθαν στο 3,3 % του ΑΕΠ το 2023, με ετήσια μείωση κατά 0,1 εκατοστιαία μονάδα από το 2022. Η Λετονία χρηματοδότησε πρόσθετες επενδύσεις μέσω του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης. Χρηματοδότησε δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, όπως η αγορά ηλεκτρικών οχημάτων για τις δημόσιες μεταφορές, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης πολυκατοικιών και επιχειρηματικών ακινήτων, ο εκσυγχρονισμός των δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, η συγκέντρωση της διακυβέρνησης ψηφιακών πλατφορμών και συστημάτων στον δημόσιο τομέα, η ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων και η ψηφιοποίηση των διαδικασιών στις επιχειρήσεις, η ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών, καθώς και η προώθηση της ψηφιοποίησης στον τομέα της εκπαίδευσης. Οι εν λόγω δημόσιες επενδύσεις χρηματοδοτούνται σε μεγάλο βαθμό από τον μηχανισμό και άλλα ταμεία της Ένωσης.

(12) Στο πρόγραμμα σταθερότητας 2024, το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές προβλέπεται αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ στο 1,4 % το 2024 και 2,9 % το 2025, ενώ ο μετρούμενος με τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) πληθωρισμός προβλέπεται στο 1,6 % το 2024 και 2,5 % το 2025. Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης στο πλαίσιο των τρεχουσών πολιτικών ([15]) στο πρόγραμμα σταθερότητας 2024 προβλέπεται να αυξηθεί σε 2,9 % του ΑΕΠ το 2024 και να μειωθεί σε 2,7 % του ΑΕΠ το 2025, ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί σε 45,2 % έως τα τέλη του 2024 και 46,3 % έως τα τέλη του 2025. Μετά το 2025 το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να μειωθεί σε 2,2 % του ΑΕΠ το 2026, 2,0 % του ΑΕΠ το 2027 και 1,7 % του ΑΕΠ το 2028. Επομένως, το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να παραμείνει κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη κατά τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει το πρόγραμμα. Αντίστοιχα, μετά το 2025 ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ προβλέπεται να μειωθεί σε 46,2 % το 2026, να αυξηθεί σε 48,8 % το 2027 και να μειωθεί σε 48,2 % το 2028.

(13) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 1,7 % το 2024 και 2,6 % το 2025, και ο μετρούμενος με τον ΕνΔΤΚ πληθωρισμός να διαμορφωθεί σε 1,6 % το 2024 και 2,0 % το 2025.

(14) Στις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής προβλέπεται δημόσιο έλλειμμα ύψους 2,8 % του ΑΕΠ το 2024, ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί σε 44,5 % έως τα τέλη του 2024. Το 2024 ο αντίκτυπος της πλήρους σταδιακής κατάργησης των μέτρων που σχετίζονται με την ενέργεια έως τα τέλη του 2023 θα υπεραντισταθμιστεί από πρόσθετες δαπάνες για αυξήσεις των μισθών του δημόσιου τομέα για τους εκπαιδευτικούς και τη διοίκηση, την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση, καθώς και συμπληρωματικές πληρωμές στους συνταξιούχους. Η ανάπτυξη της τεχνικής υποδομής στα σύνορα της χώρας θα συμβάλει στην αύξηση των δαπανών δημόσιων επενδύσεων. Η εισαγωγή προκαταβολών φόρου εισοδήματος εταιρειών στον χρηματοπιστωτικό τομέα και η αύξηση των συντελεστών για διάφορα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης και των πληρωμών μερισμάτων από κρατικές εταιρείες αναμένεται να οδηγήσουν σε μέτρια αύξηση των εσόδων. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός προβλέπεται να είναι επεκτατικός κατά 0,9 % του ΑΕΠ το 2024.

(15) Δαπάνες ύψους 1,6 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») βάσει του μηχανισμού το 2024, έναντι 0,4 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του μηχανισμού θα καταστήσουν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο ή το χρέος της γενικής κυβέρνησης της Λετονίας.

(16) Στις 14 Ιουλίου 2023 το Συμβούλιο συνέστησε ([16]) στη Λετονία να διασφαλίσει συνετή δημοσιονομική πολιτική, ιδίως περιορίζοντας την ονομαστική αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών ([17]) το 2024 σε ποσοστό που να μην υπερβαίνει το 3,0 %. Κατά την εκτέλεση των προϋπολογισμών τους για το 2023 και την κατάρτιση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων τους για το 2024, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να λάβουν υπόψη ότι η Επιτροπή θα

([15]) Στο πρόγραμμα σταθερότητας 2024 αναφέρεται ότι, σύμφωνα με τις τρέχουσες πολιτικές, το δημοσιονομικό έλλειμμα το 2025 προβλέπεται να είναι κατά 0,5 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τον στόχο του προγράμματος σταθερότητας 2024 για το έλλειμμα. Το πρόγραμμα σταθερότητας 2024 δεν περιλαμβάνει λεπτομέρειες σχετικά με τα μέτρα πολιτικής που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους στόχους για το έλλειμμα.

([16]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 2023, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Λετονίας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Λετονίας (ΕΕ C 312 της 1.9.2023, σ. 125).

([17]) Ως καθαρές πρωτογενείς δαπάνες ορίζονται οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δαπάνες εκτός i) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, ii) των δαπανών για τόκους, iii) των δαπανών για την κυκλική ανεργία και iv) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

προτείνει στο Συμβούλιο να κινήσει διαδικασίες υπερβολικού ελλείμματος στη βάση του ελλείμματος βάσει των απολογιστικών στοιχείων για το 2023. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, οι καθαρές εθνικά χρηματοδοτούμενες πρωτογενείς δαπάνες της Λετονίας προβλέπεται να αυξηθούν κατά 4,9 % το 2024, ποσοστό που είναι υψηλότερο από τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης. Η εν λόγω υπέρβαση του συνιστώμενου μέγιστου ρυθμού αύξησης των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών αντιστοιχεί σε 0,7 % του ΑΕΠ το 2024. Ωστόσο, οι καθαρές πρωτογενείς δαπάνες το 2023 ήταν χαμηλότερες από τις αναμενόμενες κατά τον χρόνο έκδοσης της σύστασης του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2023 (κατά 0,9 % του ΑΕΠ). Δεδομένου ότι η σύσταση για το 2024 διατυπώθηκε με όρους ρυθμού αύξησης, η αξιολόγηση της συμμόρφωσης πρέπει επίσης να λάβει υπόψη το αποτέλεσμα βάσης από το 2023. Εάν οι καθαρές πρωτογενείς δαπάνες το 2023 ήταν οι ίδιες με τις αναμενόμενες κατά τον χρόνο έκδοσης της σύστασης του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2023, ο προκύπτων ρυθμός αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών το 2024 θα ήταν χαμηλότερος από τον συνιστώμενο ρυθμό αύξησης κατά 0,2 % του ΑΕΠ. Συνολικά, εκτιμάται ότι οι καθαρές εθνικά χρηματοδοτούμενες πρωτογενείς δαπάνες ενδέχεται να μη συνάδουν πλήρως με τη σύσταση του Συμβουλίου.

(17) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε στη Λετονία να λάβει μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας τα οποία είναι σε ισχύ και να χρησιμοποιήσει τα σχετικά κονδύλια που θα εξοικονομηθούν για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Το Συμβούλιο συνέστησε περαιτέρω ότι, εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση νέων μέτρων στήριξης ή τη συνέχισή τους, η Λετονία πρέπει να διασφαλίσει ότι τα εν λόγω μέτρα στήριξης στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής ([18]), το καθαρό δημοσιονομικό κόστος των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας εκτιμάται σε 1,0 % του ΑΕΠ το 2023 και σε 0,0 % του ΑΕΠ τόσο το 2024 όσο και το 2025. Εάν τα σχετικά κονδύλια που θα εξοικονομηθούν χρησιμοποιηθούν για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, όπως συνέστησε το Συμβούλιο, οι προβολές αυτές θα συνεπάγονται δημοσιονομική προσαρμογή ύψους 1,0 % του ΑΕΠ το 2024, ενώ οι καθαρές εθνικά χρηματοδοτούμενες πρωτογενείς δαπάνες ([19]) έχουν συσταλτική συμβολή στον δημοσιονομικό προσανατολισμό ύψους 0,5 % του ΑΕΠ κατά το εν λόγω έτος. Τα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας καταργήθηκαν σταδιακά το 2023 και το 2024. Αυτό συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου. Ωστόσο, τα σχετικά κονδύλια που θα εξοικονομηθούν δεν προβλέπεται να χρησιμοποιηθούν πλήρως για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος. Υπάρχει το ενδεχόμενο αυτό να μη συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου.

(18) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στη Λετονία να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσει την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων βάσει του μηχανισμού και άλλων κονδυλίων της Ένωσης, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής, οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις προβλέπεται να αυξηθούν από 3,3 % του ΑΕΠ το 2023 στο 3,4 % του ΑΕΠ το 2024. Αυτό συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου.

(19) Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων και με την παραδοχή ότι η πολιτική θα παραμείνει αμετάβλητη, οι εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής προβλέπουν δημόσιο έλλειμμα ίσο με 2,9 % του ΑΕΠ το 2025. Ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί στο 46,3 % έως τα τέλη του 2025. Η αύξηση του δείκτη χρέους ως προς το ΑΕΠ το 2025 αποτυπώνει κυρίως τη θετική προσαρμογή αποθεμάτων-ροών και το δημόσιο έλλειμμα.

(20) Τα φορολογικά έσοδα της Λετονίας ως ποσοστό του ΑΕΠ εξακολουθούν να υπολείπονται σημαντικά του μέσου όρου της Ένωσης, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η χρηματοδότηση για δημόσιες υπηρεσίες, ιδίως στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής προστασίας. Το 2022 το ποσοστό των φορολογικών εσόδων μειώθηκε στο 30,3 % του ΑΕΠ (σε σύγκριση με το 40,2 % του ΑΕΠ στην Ένωση), το χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων 3 ετών. Στους τομείς της φορολογίας που είναι λιγότερο επιζήμιοι για την ανάπτυξη, ιδίως όπως τη φορολογία κεφαλαίου και ακίνητης περιουσίας, η Λετονία εξακολουθεί να κατατάσσεται κάτω από τον μέσο όρο της Ένωσης. Τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος εταιρειών ανακάμπτουν σταδιακά έπειτα από την απότομη διόρθωση προς τα κάτω μετά τη μεταρρύθμιση του 2018, ενώ δεν έχει ακόμη εγκριθεί η κτηματολογική μεταρρύθμιση για τη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας, ώστε να αντικατοπτρίζει τις τρέχουσες τιμές της αγοράς, μολονότι οι εργασίες για τη βελτίωση της μεθοδολογίας για την κτηματολογική αποτίμηση βρίσκονται σε εξέλιξη. Τα σχετικά χαμηλά έσοδα από τη φορολόγηση της εργασίας, παρά τους σχετικά υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, υποδηλώνουν ότι υπάρχει δυνατότητα αύξησης των εσόδων από τους φόρους επί της εργασίας. Η κατάσταση αυτή απαιτεί συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης και μετατόπιση της οικονομικής δραστηριότητας από την παραοικονομία στην επίσημη οικονομία. Εν τω μεταξύ, η φτώχεια και η ανισότητα παραμένουν σε υψηλά επίπεδα στη Λετονία. Μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης, η Λετονία εμφανίζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, έναν από τους υψηλότερους κινδύνους φτώχειας για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, καθώς και ορισμένες από τις χαμηλότερες συντάξεις σε σύγκριση με τους μισθούς. Επιπλέον, η εισοδηματική ανισότητα παραμένει σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της Ένωσης. Οι ανισότητες όσον αφορά την κοινωνική στήριξη σε επίπεδο δήμων, η κακή ποιότητα και η περιορισμένη διαθεσιμότητα των υφιστάμενων κοινωνικών κατοικιών, καθώς και οι σημαντικές κοινωνικοοικονομικές διαφορές μεταξύ των

([18]) Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο του ετήσιου δημοσιονομικού κόστους των εν λόγω μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων και των δαπανών και, κατά περίπτωση, χωρίς τα έσοδα από φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των προμηθευτών ενέργειας.

([19]) Για τη μέτρηση της συμβολής αυτής χρησιμοποιείται η μεταβολή των πρωτογενών δαπανών της γενικής κυβέρνησης, χωρίς i) τις πρόσθετες δημοσιονομικές επιπτώσεις των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, ii) τις έκτακτες δαπάνες, iii) τις δαπάνες για την κυκλική ανεργία και iv) τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) βάσει του μηχανισμού και άλλα ταμεία της Ένωσης, σε σχέση με τον μεσοπρόθεσμο (10ετή) μέσο ρυθμό αύξησης του δυνητικού ονομαστικού ΑΕΠ, εκφραζόμενη ως ποσοστό του ονομαστικού ΑΕΠ.

περιφερειών, εξακολουθούν να θέτουν προκλήσεις για την κοινωνική ένταξη και την αγορά εργασίας. Οι δημόσιες δαπάνες για την υγειονομική περίθαλψη στη Λετονία παραμένουν μεταξύ των χαμηλότερων στην Ένωση, με αποτέλεσμα υψηλό επίπεδο μη ικανοποιούμενων αναγκών υγειονομικής περίθαλψης και ανεπαρκή αποτελέσματα στον τομέα της υγείας. Τα τελευταία χρόνια, οι δημόσιες δαπάνες για την υγειονομική περίθαλψη και την κοινωνική στήριξη αυξήθηκαν προσωρινά στο πλαίσιο της στήριξης έκτακτης ανάγκης λόγω της πανδημίας, καθώς και άλλων πρόσθετων κονδυλίων του προϋπολογισμού σε ad hoc βάση. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός του 2024 προβλέπει ότι οι δαπάνες γενικής κυβέρνησης για την υγειονομική περίθαλψη θα μειωθούν στα οικεία επίπεδα του 2020 (4,7 % του ΑΕΠ) και οι δαπάνες για την κοινωνική προστασία θα μειωθούν κάτω από το επίπεδο του 2020 (12,4 % του ΑΕΠ που προβλεπόταν για το 2024, σε σύγκριση με 13,3 % το 2020). Τα μεσοπρόθεσμα σχέδια προβλέπουν περαιτέρω μείωση των δημόσιων δαπανών για την υγειονομική περίθαλψη, οι οποίες θα ανέλθουν στο 4,1 % του ΑΕΠ το 2028, ενώ οι δημόσιες δαπάνες για την κοινωνική προστασία αναμένεται να αυξηθούν σταδιακά στο 13,8 % του ΑΕΠ το 2028.

(21) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του εν λόγω κανονισμού, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Οι εν λόγω μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να προχωρήσει ταχέως η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας της Λετονίας μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας έως τον Αύγουστο του 2026, είναι αναγκαίο η Λετονία να συνεχίσει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων. Η συστηματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία ανάληψη ιδίας ευθύνης για την επιτυχή υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(22) Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([20]), η Λετονία οφείλει να επανεξετάσει κάθε πρόγραμμα που υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) έως τον Μάρτιο του 2025, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2024, καθώς και το οικείο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα. Η εν λόγω επανεξέταση αποτελεί τη βάση για την οριστική κατανομή της ενωσιακής χρηματοδότησης που περιλαμβάνει κάθε πρόγραμμα. Μολονότι η Λετονία έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την εφαρμογή προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα και σημαντικές περιφερειακές ανισότητες μεταξύ της πρωτεύουσας, της Ρίγας, και της υπόλοιπης Λετονίας, ιδίως του Latgale ανατολικά. Είναι κρίσιμης σημασίας να επιταχυνθεί η εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Οι προτεραιότητες που συμφωνήθηκαν στα προγράμματα της πολιτικής συνοχής εξακολουθούν να είναι συναφείς. Είναι σημαντικό να υποστηριχθεί η ικανότητα καινοτομίας και ψηφιοποίησης των επιχειρήσεων, προκειμένου να αυξηθεί η παραγωγικότητα. Η στήριξη των μέτρων ενεργειακής απόδοσης στα κτίρια και τις επιχειρήσεις εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα. Είναι εξίσου σημαντικό να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε έγκαιρες και ισότιμες υπηρεσίες και υποδομές υγείας καλής ποιότητας, σε κοινωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής στέγασης, και να συνεχιστεί η μετάβαση προς την ανεξάρτητη διαβίωση και τη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Η ενεργοποίηση, η επανειδίκευση και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ανέργων, καθώς και η ενίσχυση της συμμετοχής των υποεκπροσωπούμενων ομάδων στην αγορά εργασίας εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητα. Η βελτίωση της ποιότητας και της συμπεριληπτικότητας της εκπαίδευσης, σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση του ενήλικου πληθυσμού, θα πρέπει να συνεχιστεί. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, οι υφιστάμενες περιφερειακές ανισότητες και η εξασφάλιση επαρκούς επιπέδου επενδύσεων στον τομέα της υλικής στέρησης (συμπεριλαμβανομένης της επισιτιστικής και υλικής βοήθειας) χρήζουν ιδιαίτερης εξέτασης. Η Λετονία θα μπορούσε επίσης να αξιοποιήσει την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη, που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/795 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([21]), προκειμένου να στηρίξει τον μετασχηματισμό της βιομηχανίας της, με έμφαση στην έξυπνη και ανανεώσιμη ενέργεια (π.χ. υπεράκτια πάρκα αιολικής ενέργειας) όπου υπάρχει ενδιαφέρον από τους διεθνείς επενδυτές, καθώς και στη βιοοικονομία και τη βιοτεχνολογία έντασης γνώσης.

(23) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης, η Λετονία αντιμετωπίζει διάφορες πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με το επιχειρηματικό περιβάλλον, τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, καθώς και τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας και σε μια πράσινη οικονομία.

([20]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([21]) Κανονισμός (ΕΕ) 2024/795 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 2024, για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) και την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ και των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058, (ΕΕ) 2021/1056, (ΕΕ) 2021/1057, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) 2021/1060, (ΕΕ) 2021/523, (ΕΕ) 2021/695, (ΕΕ) 2021/697 και (ΕΕ) 2021/241 (ΕΕ L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(24) Στο 14,9 % του ΑΕΠ το 2022, οι επιχειρηματικές επενδύσεις στη Λετονία είναι κάπως χαμηλότερες από το επίπεδο του 16,5 % του ΑΕΠ της Εσθονίας και ελαφρώς υψηλότερες από το 13,1 % του ΑΕΠ στη Λιθουανία. Ωστόσο, το επίπεδο των καθαρών ιδιωτικών επενδύσεων παρέμεινε ανάμεσα στα χαμηλότερα στην Ένωση, ανερχόμενο σε 0,5 % τα τελευταία 5 έτη σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ένωσης (3,5 %). Τα αποτελέσματα της έρευνας της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για τις επενδύσεις το 2023 υποδηλώνουν ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις επηρεάζονται από μεγάλη αβεβαιότητα, την έλλειψη διαθεσιμότητας ειδικευμένου προσωπικού και το υψηλό ενεργειακό κόστος. Το 2023 το 77 % των λετονικών επιχειρήσεων —ποσοστό που αποτελεί ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ— θεωρούσαν τις κανονιστικές ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις μακροπρόθεσμο εμπόδιο για τις επενδύσεις. Επιπλέον, ο τραπεζικός δανεισμός ήταν υποτονικός, με αποτέλεσμα να λειτουργεί ως περαιτέρω φραγμός στις επιχειρηματικές επενδύσεις. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις δυσκολεύονται ιδιαίτερα να λάβουν πίστωση. Η δυσκολία αυτή οφείλεται εν μέρει στον υψηλότερο πιστωτικό τους κίνδυνο, αλλά και στο υψηλό κόστος πίστωσης, τις αυστηρές απαιτήσεις εξασφαλίσεων και τη διοικητική επιβάρυνση. Ο τραπεζικός τομέας χαρακτηρίζεται από συγκέντρωση, με αποτέλεσμα τον ασθενή ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών, ο οποίος αποτελεί έναν από τους παράγοντες των υψηλών επιτοκίων. Οι συνεχείς προσπάθειες για την αύξηση του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα, μεταξύ άλλων μέσω μεγαλύτερης διαφάνειας όσον αφορά τα επιτόκια και άλλες δαπάνες που συνδέονται με τα δάνεια, θα ενισχύσουν μεσοπρόθεσμα τη δανειοδοτική δραστηριότητα. Επιπλέον, τα προγράμματα δημόσιου δανεισμού και εγγυήσεων για στρατηγικά σημαντικούς επενδυτικούς τομείς, όπως η πράσινη μετάβαση και η περιφερειακή ανάπτυξη, θα μπορούσαν να αυξήσουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην τραπεζική αγορά. Επιπλέον, η ενίσχυση της διαθεσιμότητας πηγών χρηματοδότησης εκτός των τραπεζών θα είναι χρήσιμη για τις επιχειρηματικές επενδύσεις. Η παραοικονομία αποτελεί μακροχρόνιο πρόβλημα για το επιχειρηματικό περιβάλλον, καθώς εμποδίζει τις επενδύσεις, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και, ως εκ τούτου, τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα. Σύμφωνα με τις λετονικές οργανώσεις επιχειρήσεων, η παραοικονομία στρεβλώνει τον ανταγωνισμό και παρέχει κίνητρα στις επιχειρήσεις να παραμείνουν μικρές. Επιπλέον, η επικράτηση της παραοικονομίας και οι αδύναμοι ισολογισμοί των εταιρειών αποτελούν καίρια εμπόδια για την αύξηση της δανειοδότησης επιχειρήσεων, σύμφωνα με τις τράπεζες της Λετονίας.

(25) Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων αυξάνονται στη Λετονία. Σε συνδυασμό με τις δημογραφικές προκλήσεις και τη συρρίκνωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας, αυτό αποτελεί πρόκληση για την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Το 2023 οι μεγαλύτερες ελλείψεις εργατικού δυναμικού σημειώθηκαν στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM), τομείς ιδιαίτερα σημαντικούς για την αύξηση της παραγωγικότητας, καθώς και στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Έως το 2030 οι σημαντικότερες ελλείψεις αναμένονται στους τομείς της μηχανικής, της μεταποίησης και των κατασκευών, των θετικών επιστημών, των μαθηματικών και της τεχνολογίας των πληροφοριών. Επιπλέον, η Λετονία εξακολουθεί επίσης να αντιμετωπίζει ελλείψεις στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής μέριμνας. Το 91 % των λετονικών εταιρειών —ποσοστό άνω του ενωσιακού μέσου όρου του 81 %— αναφέρει την έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού ως εμπόδιο για τις επενδύσεις.Το χαμηλό ποσοστό αποφοίτων στους τομείς της τεχνολογίας, της μηχανικής και των θετικών επιστημών, και η επακόλουθη έλλειψη ερευνητών στους τομείς αυτούς αποτελούν ένα από τα κύρια εμπόδια για την ενίσχυση της ικανότητας έρευνας και καινοτομίας της Λετονίας, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα. Υψηλής ποιότητας συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης τα οποία ευθυγραμμίζονται με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας, καλά στοχευμένα μέτρα αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, καθώς και καλύτερες συνθήκες εργασίας είναι καίριας σημασίας για τη μείωση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της χώρας, καθώς και για την τόνωση της ψηφιακής και της πράσινης μετάβασης. Μολονότι οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις έχουν καταστήσει την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση πιο ευέλικτη και ελκυστική, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της προσφοράς κατάρτισης. Προκειμένου να αποδεσμευτεί η αναξιοποίητη προσφορά εργατικού δυναμικού, τα μέτρα κατάρτισης πρέπει να είναι προσβάσιμα, μεταξύ άλλων για τους εργαζομένους χαμηλής ειδίκευσης και σε όλες τις περιφέρειες.

(26) Η Λετονία έχει ένα από τα υψηλότερα μερίδια ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην Ένωση. Αυτό οφείλεται κυρίως στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από υδροηλεκτρικούς σταθμούς και στην υψηλή χρήση βιομάζας, κυρίως στον τομέα της θέρμανσης. Υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος της χώρας από ανανεώσιμες πηγές. Το 2022 και το 2023, η Λετονία σημείωσε αύξηση της εγκατεστημένης δυναμικότητας ηλιακής και αιολικής ενέργειας, αλλά η δυναμικότητα αυτή παραμένει σημαντικά χαμηλότερη από τα επίπεδα που είναι εγκατεστημένα τόσο στην Εσθονία όσο και στη Λιθουανία. Για να αυξήσει το οικείο μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην τελική κατανάλωση ενέργειας, η Λετονία θα ωφεληθεί ιδιαίτερα από την αξιοποίηση της αιολικής και της ηλιακής ενέργειας και από την κλιμάκωση της παραγωγής από τις εν λόγω πηγές. Παρά τα περιορισμένα μέτρα που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για την άρση των εναπομενόντων φραγμών στη χορήγηση αδειών για την κατασκευή ή την ανάπτυξη εγκαταστάσεων παραγωγής αιολικής και ηλιακής ενέργειας. Επιπλέον, η Λετονία θα μπορούσε να λάβει περαιτέρω μέτρα για την προώθηση της ευελιξίας από την πλευρά της ζήτησης, όπως η αποθήκευση ενέργειας που ανήκει στους τελικούς καταναλωτές και η συμμετοχή σε κατανεμημένους ενεργειακούς πόρους και σε υπηρεσίες εξισορρόπησης και ευελιξίας. Θα μπορούσε επίσης να καθορίσει με σαφήνεια τους ρόλους ορισμένων συμμετεχόντων στην αγορά ενέργειας, όπως οι φορείς σωρευτικής εκπροσώπησης ζήτησης μικρής κλίμακας. Πέραν τούτου, οι αιτήσεις για άδειες σύνδεσης με το δίκτυο για εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές υπερβαίνουν σημαντικά τη διαθέσιμη δυναμικότητα του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας, λόγος για τον οποίο η έκδοση νέων αδειών έχει διακοπεί από τον Ιούλιο του 2023. Η κατάσταση αυτή δείχνει ότι υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω κανονιστική δράση.

(27) Η πρόοδος της Λετονίας ως προς την κυκλική οικονομία πρέπει να επιταχυνθεί προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Ένωσης για την κυκλική οικονομία. Οι δείκτες βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης είναι κάτω από τον μέσο όρο της Ένωσης, το δε υλικό αποτύπωμα της χώρας αυξάνεται. Η Λετονία έχει μέσες επιδόσεις στην οικολογική καινοτομία και θα ωφεληθεί από την επιτάχυνση της εφαρμογής κυκλικών επιχειρηματικών μοντέλων και την τόνωση των επενδύσεων στην οικολογική

καινοτομία για την αύξηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και της ανταγωνιστικότητας. Η Λετονία έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά το οικείο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων, αλλά εξακολουθεί να διαθέτει πάνω από το ήμισυ των αστικών αποβλήτων της σε χώρους υγειονομικής ταφής.

(28) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το 2024 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των σχεδίων τους για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα, για να εφαρμόσουν τη σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ. Όσον αφορά τη Λετονία, οι συστάσεις 1, 2, 3 και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης, της δεύτερης, της τρίτης και της τέταρτης σύστασης που διατυπώνονται στη σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ.

ΣΥΝΙΣΤΑ στη Λετονία να λάβει μέτρα το 2024 και το 2025 προκειμένου:

1. Να υποβάλει εγκαίρως το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του μεταρρυθμισμένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, να περιορίσει την αύξηση των καθαρών δαπανών ([22]) το 2025 σε ρυθμό που να συνάδει, μεταξύ άλλων, με τη διατήρηση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη και με τη διατήρηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε συνετό επίπεδο σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Να διευρύνει τη φορολογική βάση, μεταξύ άλλων για τη φορολόγηση του κεφαλαίου και της ακίνητης περιουσίας, και να ενισχύσει την επάρκεια της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής προστασίας.

2. Να συνεχίσει την ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, διασφαλίζοντας την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων έως τον Αύγουστο του 2026. Να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των εν λόγω προγραμμάτων, να εξακολουθήσει να επικεντρώνεται στις συμφωνηθείσες προτεραιότητες, λαμβάνοντας μέτρα για την καλύτερη αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων περιφερειακών αποκλίσεων και ανισοτήτων, εξετάζοντας παράλληλα τις δυνατότητες βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας που παρέχει η πρωτοβουλία για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη.

3. Να βελτιώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον, μειώνοντας τη διοικητική και κανονιστική επιβάρυνση των επιχειρήσεων και βελτιώνοντας την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, μεταξύ άλλων μέσω συστημάτων δημόσιου δανεισμού και εγγυήσεων που στοχεύουν στη διευκόλυνση των επενδύσεων στρατηγικής σημασίας και στην τόνωση του ανταγωνισμού στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, ιδίως στους τομείς των STEM, και σε άλλες ειδικότητες που απαιτούνται για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, καθώς και στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων μέσω της στοχευμένης αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, καθώς και της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας.

4. Να επιταχύνει την ανάπτυξη αιολικής και ηλιακής ενέργειας, βελτιώνοντας τις διαδικασίες αδειοδότησης και προωθώντας την ευελιξία από την πλευρά της ζήτησης. Να προωθήσει τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία μέσω της οικολογικής καινοτομίας και των πρακτικών βιώσιμης διαχείρισης των πόρων.

Λουξεμβούργο, 21 Οκτωβρίου 2024.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

NAGY I.

([22]) Σύμφωνα με το άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, ως «καθαρές δαπάνες» νοούνται οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση των δαπανών για τόκους, των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.